

Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет

№ 2, 2012 [Назад](#) [Головна](#)

УДК 331.5.(06)

Є. М. Ахромкін,
доктор економічних наук, СНУ ім. В. Даля
Н. В. Шумакова,
науковий співробітник, Луганська філія інституту економіко-правових досліджень НАН України

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ЗБАЛАНСОВАНOSTI РЕГІОНАЛЬНОГО РИНКУ ПРАЦІ

Розглянуто концептуальні основи збалансованості регіонального ринку праці відносно системи дій, спрямованих на систематичне висвітлення стану розвитку ринку праці та визначення рівня його незбалансованості. Запропоновано методику кількісної оцінки незбалансованості регіональних ринків праці з метою визначення параметрів відхилення від їхньої структури, яка склалася протягом періоду ринкових перетворень.

Ключові слова: регіональний ринок праці, оцінка, попит, пропозиція.

The conceptual bases of balanced of regional labour market in relation to the system of the actions directed on systematic illumination of market development status of labour and decision of level of its unbalanced are considered. The method of quantitative estimation of unbalanced of regional labour markets with the target of decision of parameters of deviation from their structure which was folded during the period of market reforms is offered.

Keywords: regional labour-market, estimation, demand, suggestion.

Проблеми незбалансованості регіонального ринку праці є досить актуальними та потребують детального дослідження з метою визначення рівня незбалансованості та заходів, за допомогою яких можливо досягти збалансованого функціонування регіонального ринку праці. Концептуальні основи збалансованості регіонального ринку праці містять в своєму понятті систему дій, яка була б спрямована на систематичне висвітлення питання стану розвитку ринку праці та ступеня або рівня його незбалансованості, яка б давала можливість здійснити кількісну оцінку такої незбалансованості з тим, щоб визначити генеральні та стратегічні напрямки щодо вдосконалення управління усіма процесами функціонування регіональних ринків праці.

В сучасних умовах зростає вагомість наукових досліджень стану та розвитку ринку праці регіонів у зв'язку із потребами реалізації державної політики зайнятості та соціального захисту населення. Особливої уваги потребує виявлення регіональних відмінностей на ринку праці, тому що економічна активність та трудова діяльність населення в регіонах впливають на темпи економічного зростання та соціальний розвиток держави [1, с.31].

Визначення рівня незбалансованості регіонального ринку праці надасть змогу побачити кількісні параметри відхилення регіональних ринків праці від їхньої структури, яка склалася протягом періоду ринкових перетворень та запропонувати деякі шаги у подоланні незбалансованого їх функціонування.

Проблемами розвитку ринку праці та ефективного використання найманої праці займаються провідні вітчизняні та зарубіжні вчені-економісти, серед яких Богиня Д., Грішнова О.А., Колот А.М., Лібанова Е.М., Василенко В.М., Лісогор Л.С., Бандур С.І. та ін. В процесі дослідження українського ринку праці вчені спільні до думки, що однією з вагомих проблем економічного розвитку є незбалансованість регіональних ринків праці та їх невідповідність потребам суспільного розвитку [1-3].

З метою узагальнення показників розвитку ринку праці пропонується використовувати такі показники, як об'єм незбалансованості ринку праці та рівень незбалансованості ринку праці. Об'єм незбалансованості ринку праці визначається за даними статистичної звітності та характеризує кількісне значення незбалансованості ринку праці. Він визначається як різниця між сукупним попитом та сукупною пропозицією праці на регіональному ринку праці. Рівень незбалансованості є відносним показником, який визначається як відношення об'єму незбалансованості регіонального ринку праці до сукупного ринку праці регіону у відсотках. Цей показник характеризує загальний рівень незбалансованості регіональних ринків праці та в цілому по Україні.

На підставі проведеного дослідження визначено об'єм незбалансованості регіонального ринку праці, який розраховується за статистичними даними стану та розвитку ринку праці за наступною формулою:

$$V_N = CP_p - CP$$

де CP_p – сукупна пропозиція праці на регіональному ринку;

CP – сукупний попит на працю на регіональному ринку.

Рівень незбалансованості регіонального ринку праці розраховується за наступною формулою:

$$R_N = \frac{V_N}{CP} \cdot 100$$

де V_N – об'єм незбалансованості регіонального ринку праці,

CP – сукупний ринок праці регіону.

Обсяг поточної незбалансованості регіонального ринку праці розраховується за даними статистичної звітності щодо стану поточного попиту на працю та поточної пропозиції праці на регіональному ринку праці за наступною формулою:

$$V_{\text{ж}} = ПП_p - ПП$$

де $ПП_p$ – поточна пропозиція праці на регіональному ринку праці,

$ПП$ – поточний попит на регіональному ринку праці.

Рівень поточної незбалансованості регіонального ринку праці розраховується за формулою:

$$R_{pn} = \frac{V_{pn}}{3П} \cdot 100$$

де V_{pn} – об'єм поточної незбалансованості регіонального ринку праці,
 $3П$ – задоволений попит на працю.

Приклад розрахунку рівня незбалансованості ринку праці Луганської області у 2010 році.

Сукупна пропозиція праці ($СП_p$) – 1094,1 тис. осіб;

Сукупний попит на працю ($СП$) – 1017,3 тис. осіб,

Сукупний ринок (CP) – 1015,4 тис. осіб.

$$V_N = 1094,1 - 1017,3 = 76,8 \text{ тис. осіб,}$$

$$R_N = \frac{76,8}{1015,4} \cdot 100 = 7,6\%$$

Рівень незбалансованості сукупного ринку праці Луганської області складає 7,6%.

Рівень поточної незбалансованості ринку праці Луганської області у 2010 році розраховується за наведеними вище формулами на підставі статистичних даних:

Поточна пропозиція праці ($ПП_p$) – 78,7 тис. осіб;

Поточний попит на працю ($ПП$) – 1,9 тис. осіб;

Задоволений попит на працю ($3П$) – 1015,4 тис. осіб.

$$V_{pn} = 78,7 - 1,9 = 76,8 \text{ тис. осіб}$$

$$R_{pn} = \frac{76,8}{1015,4} \cdot 100 = 7,56\%$$

Рівень поточної незбалансованості ринку праці Луганської області складає 7,56%, що відповідає рівню сукупної незбалансованості регіонального ринку праці. Тому для поточного відстеження стану незбалансованості регіонального ринку праці можливо застосовувати розрахункові показники поточної незбалансованості регіонального ринку праці.

На підставі проведених досліджень регіонального ринку праці визначено об'єм незбалансованості ринку праці та рівень незбалансованості ринку праці за регіонами України, що наведено у табл.1.

Таблиця 1.
Рівень незбалансованості ринку праці регіонів України у 2010 році [4, 5]

Регіони	Сукупний попит, тис.	Сукупна пропозиція, тис.	Сукупний ринок, тис.	Незбалансованість ринку праці, тис.	Рівень незбалансованості, %
Україна	20329,9	22051,6	20266,0	1721,7	8,5
АР Крим	907,3	964,7	904,5	57,4	6,3
Вінницька	694,9	771,2	694,3	76,3	11,0
Волинська	447,5	474,1	433,6	26,6	8,8
Дніпропетровська	1549,5	1659,6	1541,9	110,1	7,1
Донецька	1986,6	2166,6	1983,7	180,0	9,1
Житомирська	562,1	621,1	560,3	59,0	10,5
Закарпатська	532,7	582,2	531,8	49,5	9,3
Запорізька	827,3	892,6	825,7	65,3	7,9
Івано-Франківська	530,5	577,8	530,3	47,3	8,9
Київська	761,1	817,6	757,9	56,5	7,5
Кіровоградська	431,8	473,5	431,2	41,7	9,7
Луганська	1017,3	1094,1	1015,4	76,8	7,6
Львівська	1096,7	1189	1095,7	92,3	8,4
Миколаївська	537,8	586,1	536,7	48,3	9,0
Одеська	1047,1	1112,5	1044,5	65,4	6,3
Полтавська	646,6	714	644,8	67,4	10,5
Рівненська	472	532	471,2	60,0	12,7
Сумська	497,7	556,2	497	58,5	11,8
Тернопільська	432,1	482,1	431,3	50,0	11,6
Харківська	1270,6	1365,2	1267,3	94,6	7,5
Херсонська	489,9	534,9	488,8	45,0	9,2
Хмельницька	581	635,5	580,6	54,5	9,4
Черкаська	565,2	627,3	564,9	62,1	11,0
Чернівецька	383,1	418	382,4	34,9	9,1
Чернігівська	481	536,2	480,1	55,2	11,5
Київ	1408,7	1473,7	1387,8	65,0	4,7
Севастополь	182,3	192,8	181,3	10,5	5,8

Таким чином, кількісний показник незбалансованості ринку праці України, що склалася за підсумками 2010 року відповідає 1721,7 тис. осіб. Тобто така кількість сукупної пропозиції праці залишилася без попиту на неї. За регіонами найбільша частка незадоволеної сукупної пропозиції праці приходилася у 2010 році

на Донецьку (180,0 тис.), Дніпропетровську (110,1 тис.), Харківську (94,6 тис.), Львівську (92,3 тис.), Луганську (76,8 тис.) області.

Загальний рівень незбалансованості ринку праці України за 2010 рік склав 8,5% від сукупного ринку праці. За регіонами найвищий рівень незбалансованості ринку праці виявився у Рівненській області (12,7%), надалі у Сумській (11,8%) та Тернопільській (11,6%) областях. Також високий рівень незбалансованості регіональних ринків праці виявився у Чернігівській (11,5%), Черкаській та Вінницькій (по 11,0%), Житомирській і Полтавській (по 10,5%) областях. У Донецькій області рівень незбалансованості ринку праці у 2010 році склав 9,1% (вище середнього по Україні), у Луганській – 7,6%.

Для оптимізації методики розрахунку незбалансованості регіонального ринку праці було проведено аналогічні розрахунки для поточного ринку праці, де використовувалися статистичні дані щодо поточного попиту, поточної пропозиції праці та задоволенний попит на працю. Дані розрахунку поточної незбалансованості та рівня поточної незбалансованості наведено у табл.2.

Таблиця 2.
Рівень поточної незбалансованості ринку праці регіонів України у 2010 році [4, 5]

Регіони	Поточний попит, тис.	Поточна пропозиція, тис.	Задоволений попит, тис.	Поточна незбалансованість ринку, тис.	Рівень поточної незбалансованості, %
Україна	63,9	1785,6	20266,0	1721,7	8,50
АР Крим	2,8	60,2	904,5	57,4	6,35
Вінницька	0,6	76,9	694,3	76,3	10,99
Волинська	2,4	40,5	433,6	38,1	8,79
Дніпропетровська	7,6	117,7	1541,9	110,1	7,14
Донецька	2,9	182,9	1983,7	180,0	9,07
Житомирська	1,8	60,8	560,3	59,0	10,53
Закарпатська	0,9	50,4	531,8	49,5	9,31
Запорізька	1,6	66,9	825,7	65,3	7,91
Івано-Франківська	0,2	47,5	530,3	47,3	8,92
Київська	3,2	59,7	757,9	56,5	7,45
Кіровоградська	0,6	42,3	431,2	41,7	9,67
Луганська	1,9	78,7	1015,4	76,8	7,56
Львівська	1,0	93,3	1095,7	92,3	8,42
Миколаївська	1,1	49,4	536,7	48,3	9,00
Одеська	2,6	68	1044,5	65,4	6,26
Полтавська	1,8	69,2	644,8	67,4	10,45
Рівненська	0,8	60,8	471,2	60,0	12,73
Сумська	0,7	59,2	497,0	58,5	11,77
Тернопільська	0,8	50,8	431,3	50,0	11,59
Харківська	3,3	97,9	1267,3	94,6	7,46
Херсонська	1,1	46,1	488,8	45,0	9,21
Хмельницька	0,4	54,9	580,6	54,5	9,39
Черкаська	0,3	62,4	564,9	62,1	10,99
Чернівецька	0,7	35,6	382,4	34,9	9,13
Чернігівська	0,9	56,1	480,1	55,2	11,50
Київ	20,9	85,9	1387,8	65,0	4,68
Севастополь	1,0	11,5	181,3	10,5	5,79

За даними, наведеними в табл.2. рівень поточної незбалансованості ринку праці у Рівненській області у 2010 році склав 12,73%, у Сумській (11,77%), Тернопільській (11,59%) областях. Такий же високий рівень поточної незбалансованості регіональних ринків праці виявився у Чернігівській (11,5%), Черкаській (10,99), Вінницькій (10,99%), Житомирській (10,53) і Полтавській (10,45%) областях. У Донецькій області рівень поточної незбалансованості ринку праці у 2010 році склав 9,07%, у Луганській – 7,56%.

Таким чином, рівень поточної незбалансованості регіонального ринку праці виявляється практично тотожний рівню незбалансованості сукупного ринку праці, тому для оперативного відстеження обсягів незбалансованості місцевого ринку праці доцільно використовувати показник поточної незбалансованості, який залежить від стану поточної пропозиції праці та поточного попиту на працю у відношенні до задоволеного попиту на працю.

Висновки. Визначення кількісних показників незбалансованості регіональних ринків праці не вирішує проблему їх ефективного функціонування, але показує на скільки регіональні ринки праці відрізняються один від одного та потребують державної підтримки щодо забезпечення соціальної рівноваги, формуванні фонду підтримки безробітних та здійсненні заходів стимулювання активності в сфері праці.

Література

1. Василенко В.Н., Жилина М.В. Региональный рынок труда: особенности функционирования: монография / В.Н. Василенко, М.В. Жилина; науч.ред. В.Н. Василенко; НАН Украины. Ин-т економіко-правових досліджень. – Донецьк: Юго-Восток, 2010. – 223 с.
2. Грішнова О.А. Економіка праці та соціально-трудові відносини: Підручник. – 3-тє вид., випр. і доп. – К.: Т-во "Знання", КОО, 2007. - 559с.
3. Людський розвиток в Україні: можливості та напрями соціальних інвестицій / Колект. монографія / за ред. Е.М. Лібанової. – К.: Ін-т демографії та соціальних досліджень НАН України, Держкомстат України, 2008. – 316с.
4. Статистичний щорічник Луганської області за 2010 рік. За ред. Пілієва С.Г. Головне управління статистики у Луганській області. - Луганськ, 2011. – 490с.
5. Статистична інформація Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

Стаття надійшла до редакції 14.02.2012 р.

ТОВ "ДКС Центр"